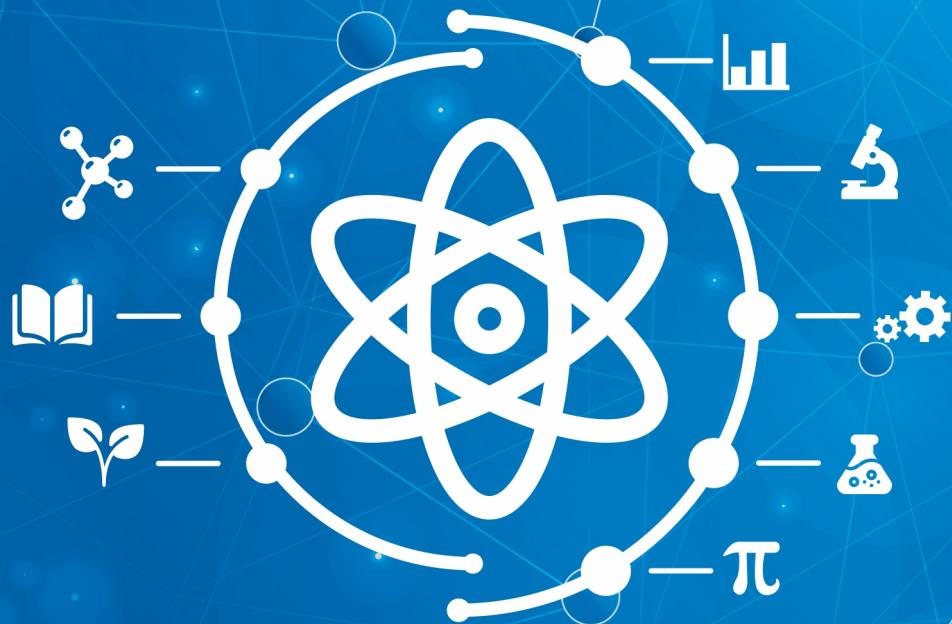

iScience® Poland

POLISH SCIENCE JOURNAL

INTERNATIONAL SCIENCE JOURNAL

Issue 5(61)

Warsaw • 2023

POLISH SCIENCE JOURNAL

ISSUE 5(61)

INTERNATIONAL SCIENCE JOURNAL

WARSAW, POLAND
Wydawnictwo Naukowe "iScience"
2023

POLISH SCIENCE JOURNAL (ISSUE 5(61), 2023) - Warsaw: Sp. z o. o. "iScience", 2023. - 230 p.

Editorial board:

Bakhtiyor Akhtamovich Amonov, Doctor of Political Sciences, Professor of the National University of Uzbekistan

Mukhayokhon Botiraliyevna Artikova, Doctor of Science, Andijan State University

Bugajewski K. A., doktor nauk medycznych, profesor nadzwyczajny Czarnomorski Państwowy Uniwersytet imienia Piotra Mohyły

Tahirjon Z. Sultanov, Doctor of Technical Sciences, docent

Shavkat J. Imomov, Doctor of Technical Sciences, professor

Baxitjan Uzakbaevich Aytjanov, Doctor of Agricultural Sciences, Senior Scientific Researcher, Karakalpak Institute of Agriculture and Agrotechnology

Yesbosi'n Polatovich Sadi'kov, Doctor of Philosophy (Ph.D), Nukus branch Tashkent state agrarian university

Nazmiya Muslihiddinovna Mukhiddinova, Doctor of Philology, Samarkand State University, Uzbekistan

Guljazira Mukhtarovna Utjenbaeva, PhD, lecturer of the Department of Language Learning of the University of Public Safety

Indira Rustam Kizi Narkulova (Yokubova), Doctor of Philosophy in Pedagogical Sciences (PhD), Lecturer of the Department of Languages at the University of Public Safety of the Republic of Uzbekistan

Sharifjon Yigitlievich Pulatov, Doctor of Technical Sciences, Professor

Sayipzhan Bakizhanovich Tilabaev, Candidate of Historical Sciences, Associate Professor. Tashkent State Pedagogical University named after Nizami

Temirbek Ametov, PhD

Marina Berdina, PhD

Hurshida Ustadjalilova, PhD, associate professor, Kokand state pedagogical institute Uzbekistan

Dilnoza Kamalova, PhD (arch) Associate Professor, Samarkand State Institute of Architecture and Civil Engineering

Turdali Khaidarov, PhD, Kokand state pedagogical institute Uzbekistan

Sarvinoz Boboqulovna Juraeva, Associate Professor of Philological Science, head of chair of culturology of Khujand State University named after academician B. Gafurov (Tajikistan)

Oleh Vodianyi, PhD

Languages of publication: українська, русский, english, polski, беларуская, казақша, о'zbek, limba română, кыргыз тили, Հայերեն

Science journal are recommended for scientists and teachers in higher education establishments. They can be used in education, including the process of post - graduate teaching, preparation for obtain bachelors' and masters' degrees.

The review of all articles was accomplished by experts, materials are according to authors copyright. The authors are responsible for content, researches results and errors.

TABLE OF CONTENTS

SECTION: AGRICULTURAL SCIENCE

Bo'riyeva Dilorom Isroilovna, Rahimova Mahiliy Akramovna, Yaxshimurodova Ferangiz Otobek qizi (Buxoro, O'zbekiston) SELEKSION MATERIALNI BAHOLASH USULLARI.....	7

SECTION: ECONOMICS

Nosirov Khusanboy Bahodirjon ugli (Andijan, Uzbekistan) DEVELOPMENT OF INNOVATIVE ENTREPRENEURIAL POTENTIAL AMONG THE YOUTH OF OUR COUNTRY.....	10

SECTION: MANAGEMENT AND MARKETING

Швайко Юлія Олегівна, Заднепровська Ганна Ігорівна (Харків, Україна) МАРКЕТИНГ У ПУБЛІЧНОМУ УПРАВЛІННІ	14

SECTION: MEDICAL SCIENCE

Getsadze Mirian, Natsvaladze Tariel (Tbilisi, Georgia) ANALYSIS OF MORPHOMETRIC DATA FROM MRI STUDY IN PATIENTS WITH RRMS	17
Бугаевский Константин Анатольевич (Новая Каховка, Украина) ОТКРЫТИЕ РЕНТГЕНОВСКИХ ЛУЧЕЙ И НАУЧНАЯ ДЕЯТЕЛЬНОСТЬ ВИЛЬГЕЛЬМА КОНРАДА РЕНТГЕНА В ОТРАЖЕНИИ ФИЛАТЕЛИИ И ФИЛОКАРТИИ	22
Балтабаева Сабина Танирбердиевна (Ташкент, Узбекистан) ПАТОЛОГИЯ ПЕЧЕНИ В АСПЕКТЕ МОРФОЛОГИИ И ЕЕ ЗНАЧЕНИЕ.....	40
Мирзахмедова К.Т., Дадахонова Ш.А., Мирзабекова Г.А. (Ташкент, Узбекистан) ФАРМАКОТЕРАПИЯ ОПУХОЛЕЙ ГОЛОВНОГО МОЗГА.....	46
Турдиева Зарина Азизовна, Исомадинова Гузаль Заҳриддин кизи, Каратаева Л.А. (Ташкент, Узбекистан) ВЛИЯНИЕ БЕРЕМЕННОСТИ НА СЕРДЕЧНО-СОСУДИСТУЮ СИСТЕМУ	51

SECTION: PEDAGOGY

Kamilova Tursunoy Rustamjon qizi (Andijan, Uzbekistan) USING THE “BRAINSTORMING” METHOD IN THE ANALYSIS OF SIMPLE SENTENCES	55
Turmukhanova N., Kudabayeva K.I., Aitmukhanova P.M., Aitmukhanov A.A. (Almaty, Kazakhstan) ФИЛОЛОГИЯ ЖАНРЫН ОҚЫТУДА АРТЫЛЫМ ТЕХНОЛОГИЯСЫНЫҢ ЕРЕКШЕЛІКТЕРІ	58
Uraimova Bekzada Ernisovna (Osh, Kyrgyzstan) DIFFERENTIATED INSTRUCTION IN LANGUAGE LEARNING AND TEACHING.....	66

Uraimova Bekzada Ernisovna (Osh, Kyrgyzstan)

METHOD OF DIFFERENTIATED APPROACH TO TEACHING ENGLISH
FOR SPECIFIC PURPOSES 71

**Кайкыбашева Айзада, Камчыбекова Венера Жоомартовна,
Каныбеков Эсен Курсанбекович (Ош, Кыргызстан)**

ОСОБЕННОСТИ ДИСКУССИИ КАК ЭФФЕКТИВНОЕ СРЕДСТВО НАВЫКОВ И
УМЕНИЙ В УСТНОЙ НЕПОДГОТОВЛЕННОЙ РЕЧИ. ВИДЫ УЧЕБНЫХ
ДИСКУССИЙ 79

SECTION: PHILOLOGY AND LINGUISTICS

**Aidarova Rabiga Toreevna, Arystanbekova Bagdat Akishovna
(Almaty, Kazakhstan)**

THE PECULIARITIES OF USING INTERACTIVE MULTIMEDIA TECHNOLOGY
IN TEACHING FOREIGN LANGUAGES 85

**Kussembaeva Zulfiya, Musayeva Zhansaya Abdulnasirovna
(Almaty, Kazakhstan)**

METHODS OF DEVELOPMENT OF CREATIVE THINKING IN TEACHING ENGLISH
AS A FOREIGN LANGUAGE 91

**Sadykova Zhanat Esenzhanovna, Nurzhanova Aigerim Altynbekovna
(Almaty, Kazakhstan)**

BYOD-TECHNOLOGY APPLICATION AS A TOOL TO DEVELOP COMMUNICATIVE
COMPETENCE IN TEACHING FOREIGN LANGUAGE 97

Nursulu Umirtassova, Muslimova Asem (Almaty, Kazakhstan)

THE POSSIBILITIES OF USING GOOGLE ONLINE TOOLS WITH
THE PURPOSE OF IMPROVING THE AUTONOMY OF LEARNERS 103

Yertayeva Lazzat, Ilyas Asem (Almaty, Kazakhstan)

IMPROVEMENT OF COGNITIVE ABILITIES OF STUDENTS THROUGH
THE USE OF ONLINE PLATFORMS AND APPLICATIONS IN CLASS 109

Абдимиталип кызы Нуриза (Ош, Кыргызстан)

КӨРКӨМ ЧЫГАРМАЛАРДА СЫРТ КИЙИМДЕРДИН АТАЛЫШЫНЫН
КОЛДОНУЛУУ ӨЗГӨЧӨЛҮГҮ 115

Воронова Зоя Юріївна (Ка'мянське, Україна)

СПЕЦІФІКА ФУНКЦІОNUВАННЯ ТА ПЕРЕКЛАДУ СКЛАДНИХ ТЕРМІНІВ
В ГАЛУЗІ РЕКЛАМИ ТА МАРКЕТИНГУ 122

**Дарбанов Б.Е., Эргешова Р.А., Исраилова М.Р.
(Джалал-Абад, Кыргызстан)**

ОСОБЕННОСТИ МЕЖЬЯЗЫКОВЫХ ЭКВИВАЛЕНТОВ
ВО ФРАЗЕОЛОГИЗМАХ В ЯЗЫКЕ 128

Дарбанов Б.Е., Эсенова А.К. (Джалал-Абад, Кыргызстан)

ИНТЕРПРЕТАЦИЯ ФРАЗЕОЛОГИЧЕСКИХ ЕДИНИЦ АНГЛИЙСКОГО ЯЗЫКА
ЧЕРЕЗ КОДЫ КУЛЬТУРЫ 135

**Жолдошбаева Ы.К., Дарбанов Б.Е., Аттокурова М.М.
(Джалал-Абад, Кыргызстан)**

НАЦИОНАЛЬНО-КУЛЬТУРНЫЕ ОСОБЕННОСТИ ФРАЗЕОЛОГИЗМОВ
КЫРГЫЗСКОГО ЯЗЫКА 140

**Жусуева С.К., Ниязбек кызы Динара, Кизилбиеев Деконбек
(Ош, Кыргызстан)**
КЫРГЫЗ АДАБИЯТЫНДАГЫ ПРОЗАИЗМ ЖАНА ЛИРИЗМ МАСЕЛЕЛЕРИ 146

SECTION: PHYSICAL CULTURE

Zayniddinov Tojiddin (Toshkent, Uzbekistan),

Tursunxo'djayeva Lobar Jo'raxonova (Chirchiq, Uzbekistan)

13-14 YOSHLI O'SMIRLARDA DEVIANT XULQ-ATVORNI HARAKATLI O'YINLAR
YORDAMIDA TASHHISLASH VA KORREKSIYALASH 152

Ибрагимов Азиз Тулкунович (Ташкент, Узбекистан)

ВЛИЯНИЕ ФИЗИЧЕСКОЙ КУЛЬТУРЫ НА ФОРМИРОВАНИЕ
ПСИХОЛОГИЧЕСКОГО ЗДОРОВЬЯ УЧАЩИХСЯ 157

Икромов Илхом Мухаммадрахимович (Ташкент, Узбекистан)

ПРИМЕНЕНИЕ ИТ В ОБУЧЕНИИ СТУДЕНТОВ ФИЗИЧЕСКОЙ КУЛЬТУРЕ 160

Рузиев Азимjon Эркинович (Ташкент, Узбекистан)

О РЕАЛИЗАЦИИ ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГИЧЕСКИХ ЗАДАЧ ФИЗИЧЕСКОГО
ВОСПИТАНИЯ УЧАЩЕЙСЯ МОЛОДЕЖИ 164

Рустамов Лазизбек Хусанбоевич,

Мамаджанова Зебунисо Шермухаммад кизи,

Давлетова Дилюода Баходир кизи (Ташкент, Узбекистан)

ИННОВАЦИОННЫЕ МЕТОДИКИ В ПРЕПОДАВАНИИ ФИЗИЧЕСКОЙ
КУЛЬТУРЫ В ВУЗЕ 168

Сангиров Нуриддин Ирискулович (Ташкент, Узбекистан)

ЗНАЧЕНИЕ ФИЗИЧЕСКИХ УПРАЖНЕНИЙ НА АДАПТАЦИЮ
К УЧЕБНОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ СТУДЕНТОВ ПЕРВОКУРСНИКОВ 173

SECTION: PHYSICS AND MATHEMATICS

**Рожкова Елена Владимировна, Тошбоева Мадинабону Алишер кизи
(Ташкент, Узбекистан)**

РАСТЯЖЕНИЕ И СЖАТИЕ СТЕРЖНЕЙ 176

**Рожкова Елена Владимировна, Тошбоева Мадинабону Алишер кизи
(Ташкент, Узбекистан)**

УСТОЙЧИВОСТЬ СЖАТЫХ СТЕРЖНЕЙ 181

**Рожкова Елена Владимировна, Тошбоева Мадинабону Алишер кизи
(Ташкент, Узбекистан)**

РАСЧЕТ БАЛОК НА ИЗГИБ 187

**Рожкова Елена Владимировна, Тошбоева Мадинабону Алишер кизи
(Ташкент, Узбекистан)**

К РАСЧЕТУ БАЛОК НА УПРУГОМ ОСНОВАНИИ 194

**Рожкова Елена Владимировна, Ашурова Гулбадан Рамазон кизи
(Ташкент, Узбекистан)**

- ИССЛЕДОВАНИЕ ДВИЖЕНИЯ МАТЕРИАЛЬНОЙ ТОЧКИ
ПОД ДЕЙСТВИЕМ ПОСТОЯННЫХ СИЛ 198

**Рожкова Елена Владимировна, Ашурова Гулбадан Рамазон кизи
(Ташкент, Узбекистан)**

- ИССЛЕДОВАНИЕ КОЛЕБАТЕЛЬНОГО ДВИЖЕНИЯ МАТЕРИАЛЬНОЙ ТОЧКИ.. 203

**Рожкова Елена Владимировна, Ашурова Гулбадан Рамазон кизи
(Ташкент, Узбекистан)**

- РАСЧЕТ ГРАВИТАЦИОННОЙ ПЛОТИНЫ ТРЕУГОЛЬНОГО ПРОФИЛЯ 207

**Рожкова Елена Владимировна, Ашурова Гулбадан Рамазон кизи
(Ташкент, Узбекистан)**

- МЕТОД БУБНОВА-ГАЛЕРКИНА РЕШЕНИЯ ДИФФЕРЕНЦИАЛЬНЫХ
УРАВНЕНИЙ 211

SECTION: POLITICAL SCIENCE

Қиличев Аброр (Тошкент, Узбекистан)

- АМИР ТЕМУРНИНГ ХАВФСИЗЛИК СТРАТЕГИЯСИ..... 216

Ҳасанов Алишер Тоштемирович (Тошкент, Узбекистан)

- АМИР ТЕМУР ВА ТЕМУРИЙЛАР ДАВРИДА МАДАНИЯТ СИЁСАТИ 223

SECTION: AGRICULTURAL SCIENCE

Bo'riyeva Dilorom Isroilovna

Buxoro davlat universiteti Biotexnologiya va
oziq ovqat xavfsizligi kafedrasi o'qituvchisi,

Rahimova Mahliyo Akramovna

Buxoro davlat universiteti Agronomiya va tuproqshunoslik kafedrasi o'qituvchisi,

Yaxshimurodova Ferangiz Otobek qizi

Buxoro davlat universiteti Biotexnologiya fakulteti talabasi

(Buxoro, O'zbekiston)

SELEKSION MATERIALNI BAHOLASH USULLARI

Rezyume. Maqolada seleksion materialni baholash usullari haqida ma'lumot berilgan.

Kalit so'zlar: Seleksiya, hosildorlik, mahsulot, yangi nav, seleksion material, o'simlik, tuproq unumдорлигi.

Seleksiya ishi jarayonida tanlab olinadigan o'simliklarning barcha xillari (raqamlari) seleksion material deb ataladi. Seleksion materialni ta'riflaydigan asosiy ko'satkichlar hosildorlik va mahsulotning sifatidir. Bu ko'satkichlar juda murakkabdir, ular oddiy bo'lgan bir qancha belgi va xususiyatlaming yig'indisi bilan ifodalanib, ekin o'stirish sharoiti ta'sirida keskin o'zgaradi. Shuning uchun seleksioner o'zidagi seleksion materialning hosildorligi va mahsulot sifatida kuzatiladigan o'zgarish hamda farqlaming sabablarini har yili, seleksiya ishining har bir bosqichida aniq bilib borishi va to'g'ri baholashi kerak.

Ekinlarning yangi navlarini ishlab chiqishda yil sayin yuqori va sifatlari mahsulot berishi uchun ularni quyidagi ko'satkichlarga: mahsulordorlik va hosildorlik; tezpisharlik; qurgoqchilikka, qishga va sovuqqa, kasallik hamda zarar- kunandalarga chidamlilik; mexanizatsiya vositasida yetishtirish va hosilni yig'ishtirishga ixtioslashganlik; mahsulot sifati va boshqalarga qarab baholash lozim.

Seleksion materialni barcha ko'satkichlariga qarab baholashda dala, laboratoriya va dalalaboratoriya usullaridan, sinashda esa haqiqiy va provakatsion (syn'iy ravishda hosil qilish yoki kuchaytirish) sharoitlaridan foydalilanadi. Umuman, seleksion materialga to'liq va har tomonlama baho berish uchun quyidagi: bevosita, bilvosita va provakatsion usullar qo'llaniladi.

Seleksion materialni bevosita usul bilan baholash to'g'ridan to'g'ri dalada kuzatish va o'lchash orqali bajariladi, bu eng to'liq hamda ishonchli ma'lumot olishga imkon beradi. Shuning uchun bevosita usul har qanday seleksion materialni baholashda asosiy usul hisoblanadi. Uning yordamida o'rganilayotgan raqamlar yoki navlarning o'sish va rivojlanish xususiyatlari, ularning o'stirish sharoitiga bo'lgan talabi, mahsulordorligi, tezpisharligi, iglim sharoitining noqulayliklari chidamliligi, mexanizatsiyaga yaroqliligi kabi ko'satkichlari baholanadi.

Bilvosita usul bilan seleksion materialga yoki o'rganilayotgan navlarning ayrim belgilariga (masalan, biokimyoviy texnologik ko'satkichlariga, noqulay sharoitlarga

chidamliligiga) baho berishda, u yoki bu ko'satkichga bog'liq bo'lgan boshqa natijalar aniqlanadi va baholanadi. Masalan, hujayra shirasida qandi ko'p bo'lgan o'simliklar sovuqqa chidamliligini, donining tarkibida kleykovina ko'p bo'lishi bug'doy nonining sifatlari bo'lishini, ildizning rivojlanish darajasi ekinning qurg'oqchilikka chidamliligini, kungabooqar pistasida pansir qatlamining bo'lishi kungabooqar kuyasiga chidamliligini ko'rsatuvchi bilvosita ko'rsatkichlar hisoblanadi. Shuni ham aytish kerakki, seleksioner o'simliklaming ayrim belgi va xususiyatlari baho berganda ba'zi qiyinchiliklarga duch keladi. Masalan, seleksion materialni sovuqqa, qurg'oqchilikka, kasallikka yoki zararkunandalarga chidamlighiga qarab baholaganda, bunday noqulay sharoitlar tabiiy ravishda bir necha yillar davomida ro'y bermasligi mumkin va uzoq kutishga to'g'ri keladi. Shunday paytlarda provakatsion usuldan foydalaniladi. Bunga fitotron deb ataluvchi sun'iy iqlim stansiyalaridan foydalanish bilan erishiladi. Fitotron – to'liq avtomatlashirilgan ulkan qurilma (bino) bo'lib, unda seleksion materialni baholash uchun zarur sharoitni yilning istalgan davrida yaratish mumkin.

Ekinlardan bug'doyning sovuqqa, qurg'oqchilikka va zang kasalliklariga, kartoshkaning rak va fitoftoraga, g'o'zaning viltga chidamlari navlarini yaratishda provakatsion usulning ahamiyati kattadir. Seleksion materialni bevosita, bilvosita va provakatsion usullar bilan baholashning asosiy sharti va maqsadi bu ishning har tomonlama mukammal, eng aniq bo'lishi hamda qisqa muddatda o'tkazilishidir. Umuman, seleksiya jarayonini jadallashtirishda fitotron, pylonkali va oynali issiqxonalaridan foydalanish navni baholash hamda yaratish muddatini 2 baravar qisqartirishgacha sharoit yaratdi.

Maydon birligidan olinadigan hosil ekinning hosildorligi, bitta o'simlikdan olinadigan hosil esa uning mahsuldarligi deb ataladi. Ekinning hosildorligi har bir o'simlikning mahsuldarligi va tup soni (ko'chat qalinligi) bilan ifodalandi. Demak, o'simlikning mahsuldarligi nav hosildorligini belgilovchi ikki asosiy ko'rsatkichning biridir. Seleksiya jarayonining dastlabki bosqichida tanlab olingen o'simliklarning avlodni faqat mahsuldarlik bo'yicha baholanadi, chunki ular oz va juda kichik maydonlarga ekiladi. Keyinchalik seleksion materialning hosildorligini aniqlash imkoniyati tug'ilgandan so'ng ham mahsuldarlik bo'yicha baholash o'z ahamiyatini saqlab qoladi.

Ko'pchilik hollarda o'simlikning mahsuldarlik ko'rsatkichlari navning hosildorligini ifodalaydi. Seleksion materialning mahsuldarligi tez o'zgaruvchan belgi bo'lib, uni baholash juda murakkabdir. Bu belgi o'stirish sharoitiga qarab keskin o'zgaradi. Hatto bitta nav ichidagi o'simliklarning mahsuldarlik bo'yicha farqi biologik jihatdan keskin farq qiluvchi ikki navning mahsuldarligi bo'yicha farqidan ham yuqori bo'ladi.

Dalalar tuproq unumdarligi, o'git, sug'orish me'yori va mud- datlari bo'yicha bir xil sharoitda bo'lishi talab qilinadi. Hatto sezilarli bo'lмаган farq ham o'simlik mahsuldarligidagi katta farqlanishga sabab bo'lib, seleksiya ishida yirik kamchiliklar keltirib chiqarishi mumkin.

Seleksion materialning mahsuldarligi va hosildorligi hamma vaqt dala sharoitida bevosita va bilvosita usullar bilan baholanadi. Seleksiya ishining maqsadi, pitomnik va nav sinashlamining turi, delyankalarning katta-kichiligi va muayyan sharoitning xususiyatlari qarab hosilni aniqlashning quyidagi: yoppasiga yig'ishtirish; namuna bog'lari vositasida; namuna maydonchalari yordamida; chiziqli metrlar bo'yicha aniqlash usullari mavjud.

Seleksion materiallar o'suv davrining davomiyligiga qarab asosan, uch guruhga bo'linadi: tezpishar, o'rtapishar va kechpishar.

Ekinlarning tezpishar navlarini yaratish seleksiyaning asosiy vazifalaridan biridir. Chunki, o'simlik urug'dan unib chiqqandan uning hosili to'l'a pishgungacha bo'lgan davr yoki vegetatsiya davri qancha qisqa bo'lsa, hosil shuncha qisqa muddat ichida sifatli, nobudgarchiliksiz yig'ishtirib olinadi. Sug'oriladigan dehqonchilik sharoitida esa tezpishar navlar bir yilda ikki-uch marta hosil olishni ta'minlaydi. Umuman, tezpishar navlar, mamlakatimizning hamrna tuproq-iqlim sharoitlarida dehqonchilikni intensivlashtirishga imkoniyat yaratadi.

Fenologik kuzatish bo'yicha rivojlanish fazalarining o'tishi oyning qaysi kuniga to'g'ri kelishi maxsus jurnalga yozilib boriladi. Buning uchun ekinlami har kuni kuzatish lozim. Jurnalda navlarni ekish, hosilni yig'ishtirish muddatlari ham hisobga olinadi. Shularga ko'ra va o'r ganilgan navlar yoki seleksion raqamlarning ayrim rivojlanish fazalari orasidagi davrlarning davomiyligi asosida vegetatsiya davri hamda tezpisharligi aniqlanadi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. D.T. Abdukarimov. Dala ekinlar xususiy seleksiyasi. T., 2007.
2. D.T. Abdukarimov. Donli ekinlar seleksiyasi va urug hiligi. T., 2010.